

Nelaiemes gadījumu novēršana būvniecībā

Eiropas Savienībā būvniecība ir sektors ar visaugstāko nelaiemes gadījumu riska līmeni (1), ik gadus nelaiemes gadījumos būvniecībā iet bojā vairāk nekā 1 300 cilvēku. Visā pasaulē būvniecībā strādājošiem ir trīsreiz augstāks risks iet bojā un divreiz lielāks risks iegūt ievainojumus nekā darbiniekiem citās profesijās. Ēdo nelaiemes gadījumu izmaksas ir milzīgas gan cilvēkam, gan darbdevējam un sabiedrībai. Tās var veidot būtisku daļu no līguma vērtības.

Vairāk nekā 99% būvniecības firmu Eiropā ir mazie un vidējie uzņēmumi (MVU). Tādējādi nelaiemes gadījumi būvniecībā skar MVU vismazāk. Ēajā ziņā šādi sniegtie padomi ir noderīgi visu lielumu uzņēmumiem.

Darba inspekcijas apvieno spēkus drošākai Eiropai

Darba inspekcijas visā Eiropas Savienībā ir uzsākušas **Viseiropas kampaņu**, lai samazinātu nelaiemes gadījumu skaitu būvniecībā, kas saistīti ar kritieniem no augstuma. Apvienojot veicināšanas pasākumus un būvlaukumu inspekcijas, kampaņa tiks uzsākta 2003. gadā un turpināsies 2004. gadā.

Veicināšanas pasākumi būs veltīti visiem, kas strādā būvniecībā: construction: sākot ar klientiem un arhitektiem un beidzot ar darbdevējiem, arodbiedrībām, darbiniekiem un uzņēmumiem.

Inspekcijas kampaņa koncentrēs uzmanību uz darba drošību un veselības aizsardzību būvlaukumos, pieeju darbavietām un avārijas ceļiem. Inspekcijas tiks veiktas, lai nodrošinātu preventīvo pasākumu un noteikumu ieviešanu. Kampaņa arī pētīs, kā tiek pildīti pienākumi preventīvo pasākumu un koordinācijas nodrošināšanā, veicot darbus būvlaukumos.

Pienākumi

Klientu, projektu uzraugu, darbdevēju, individuālo uzņēmēju un pašnodarbināto personu pienākums ir rūpēties par drošību. Prasības, kas izvirzītas Eiropas direktīvās (2), ietver:

- darba drošības un veselības aizsardzības ieviešanu ar plānošanas stadiju visa celtniecības procesa garumā. Ir jākoordinē darbs visu plānošanā un izpildē iesaistīto pušu starpā;
- jānodrošina drošas darba iekārtas (aptver piemērotību, atlasī, drošības iezīmes, drošu izmantošanu, apmācību un informāciju, inspekciju un uzturēšanu kārtībā);
- drošības un/vai veselības zīmju izvietojumu, ja no apdraudējumiem nevar izvairīties vai tos nevar mazināt ar preventīviem pasākumiem;
- individuālo aizsardzības līdzekļu nodrošināšanu (īveres, drošības ostas, acu un elpošanas ceļu aizsardzība, droši apavi utt.), kas atbilst attiecīgajiem riskiem, un kurus nevar novērst ar citiem līdzekļiem;
- drošas darba vides un labiekārtojumu radīšanu būvniecības darbiniekiem, piem., pieejas, drošas satiksmes maršruti;
- vispārēju noteikumu ieviešanu veselības aizsardzības un darba drošības vadībā: risku novērtējums un novēršana; prioritātes piešķiršana kolektīviem pasākumiem risku novēršanai; kā arī konsultēšanās ar darbiniekiem, informācijas un apmācības nodrošināšana, darba drošības koordinācija ar uzņēmumiem.

Direktīvās noteiktās minimālās prasības ir tikušas ieviestas valsts nacionālajā likumdošanā, kas var ietvert arī papildus prasības.

Darbinieku pienākums ir aktīvi sadarboties ar darbdevējiem preventīvo pasākumu veikšanā, ieviešot norādījumus saskaņā ar saņemto apmācību.

Konsultācijas ar darbiniekiem ir obligāta prasība. Viņu zināšanas palīdz nodrošināt pienācīgu apdraudējumu atklāšanu, kā arī efektīvu risinājumu ieviešanu.

Nelaiemes gadījumu novēršana — risku novērtēšana

Būvniecības darbos ir daudz apdraudējumu. Taču ir arī daudz 'labas prakses', kuru var viegli izmantot nelaiemes gadījumu novēršanai. Pirmais solis, kas sperams, ir atbilstoša un pietiekama riska novērtējuma veikšana.

Lai nodrošinātu, ka reāli samazinās darbinieku un citu cilvēku (būvlaukuma apmeklētāju, garāmgājēju) pakļaušana kaitējumam, riska novērtējumā jāņem vērā visi riski, apdraudējumi, un jāraugās, lai panāktais viena riska samazinājums nepalielinātu kādu citu risku.

Ir jānosaka visi apdraudējumi, arī tie kurus izraisa darba aktivitātes un citi faktori, piemēram, būvlaukuma izkārtojums. Tam seko iesaistīto risku pakāpes novērtējums, ieviešot esošos piesardzības pasākumus. Vai ar veiktajiem piesardzības pasākumiem pietiek, vai arī vēl kas vairāk būtu darāms? Riska novērtējuma rezultāti palīdzēs izvēlēties pielietojamam vispiemērotākos labas prakses pasākumus (3).

Praktiskā novēršana

Galveno apdraudējumu vidū ir darbs augstumā, ekskavācijas darbi un smagumu pārvietošana. Par prioritāriem jāatzīst pasākumi, kas novērš vai samazina apdraudējumu jau tā avotā, un nodrošina kolektīvo aizsardzību. Individuālā aizsardzība, tāda kā aizsarglīdzekļi, izmantojama, ja riskus vairs nevar tālāk samazināt citiem līdzekļiem.

Līdztekus vispārējam riska novērtējumam ir nepieciešams nepārtraukts monitorings un regulāras inspekcijas.

INRS — Yves COUSSON

(1) Darba drošības un veselības aizsardzības stāvoklis Eiropas Savienībā — Pilotpētījums, 2000. Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra, ISBN 92-828-9272-7.

(2) <http://europe.osha.eu.int/legislation/> sniedz saites uz ES likumdošanu, Komisijas norādēm MVU un informācijai par riska novērtējumu un būvniecību, kā arī dalībvalstu mājas lapām, kur atrodama nacionālā likumdošana direktīvu un vadlīniju ieviešanai. Skatī konkrēti pagaidu vai pārvietojamo būvlaukumu direktīvu.

(3) Aģentūras mājas lapā sniedz informāciju par būvniecību arī šajā mājas lapā: http://europe.osha.eu.int/good_practice/sector/construction/

Darbs augstumā

Kritieni no augstuma ir visizplatītākais ievainojumu un nāves gadījumu cēlonis būvniecībā. Cēlošu vidū ir: darbs uz sastatņiem vai platformās bez aizsargmargām vai bez pareizi nostiprinātas drošības jostas; jumti ar vāju pārsegumu un kāpnes, kas nav uzturētas kārtībā, slikti noliktas un nostiprinātas.

Viss celtniecības process jāplāno tā, lai līdz minimumam samazinātu kritienu risku. Projekta izstrādes stadijā var ieviest aizsardzību pret kritieniem. Risku var mazināt, uzstādot īpašas aizsargmargas, vai visbeidzot, ja risks tomēr vēl pastāv, nodrošinot drošības jostas.

Amagumu pārvietošana

Plānojot līdz minimumam samaziniet materiālu kustību un drošu materiālu pārvietošanu. Raugieties, lai iekārtas uzstāda un ar tām strādā apmācīti un pieredzējuši darbinieki.

Iekārtas regulāri jāpārbauda, jātestē un jāapskata kompetentai personai. Koordinējiet aktivitātes būvlaukumā, piemēram, neļaujiet tiem, kas iesaistīti celšanas operācijās, apdraudēt citus darbiniekus un otrādi. Ja nevar izvairīties no materiālu pārvietošanas, organizējiet darbu tā, lai ierobežotu fiziskās pārvietošanas apjomu un attālumu. Apmāciet darbiniekus izvairīties no riskiem un izmantot tehniku.

Visas pacelšanas operācijas ar pārvietojamo celtni ir jāplāno, un tās veic kompetenti cilvēki. Vadītājam ir jābūt labai pārskatāmībai, celtnim jāstāv uz līdzena pamata un drošā attālumā no izrakumiem un elektrības padeves līnijām.

Vispārgjie apkopes darbi un droša pieeja

Svarīga ir būvlaukuma organizācija un sakārtotība. Piemēram, jāraugās, lai būtu: droša pieeja (ceļi, kājceļi, kāpnes, sastatnes utt.) visām darba vietām, bez šķēršļiem; materiāli tiek uzglabāti drošā vietā; caurumi ir iepogoti vai pārklāti ar skaidrām norādēm; ir pienācīga kārtība atlikušo materiālu savākšanai un aizvākšanai, un ka ir pietiekams apgaismojums.

Apmācība un informācija

Darbiniekiem ir jāizprot riskus, to sekas un piesardzības pasākumus, kas vajadzīgi drošam darbam. Apmācībai ir jābūt saistītai ar reālām situācijām, piem., problēmām, kas radušās, kur gadījās ķūme, un kā izvairīties no notikušā atkārtotāšanās. Iztirzājiet riskus, preventīvos pasākumus, ārkārtas procedūras, ziņošanas problēmas, individuālos aizsarglīdzekļus, darba iekārtas utt. Plānojiet apmācību zināšanu līmeņa celšanai.

Apmācību ir jābalsta uz labu saskarsmi. Diskusijai par veselības aizsardzības un darba drošības jautājumiem, kā arī informācijas izplatīšanai ir jākiūst par darba kolektīvu sanāksmju sastāvdaļu.

Individuālie aizsardzības līdzekļi

Individuālie aizsardzības līdzekļi ir jāvēlā, kad tas ir nepieciešams būvlaukumā. Tiem ir jābūt ērtiem, uzturētiem labā kārtībā, un tie nedrīkst

izraisīt citu risku palielināšanos. Nepieciešams sniegt apmācību, kā tos lietot. Aizsarglīdzekļi ietver: drošības āķus, ja pastāv risks, ka var būt kritoši priekšmeti, vai cilvēks var sasist galvu; piemēroti apavi — ar purngalu un zoli aizsardzību, neslidoši; aizsargapģērbs, piem., sliktiem laika apstākļiem, vai viegli pamanāms, lai, piem., satiksmes līdzekļu operatoriem būtu vieglāk pamanīt darbiniekus.

Kontrolsaraksts: Sastatnes un kāpnes

- ✓ Vai drošības nolūkiem ir izvēlētas vispiemērotākās iekārtas, tai skaitā pieejas un evakuācijas vajadzībām?
- ✓ Vai kāpnes tiek izmantotas vienīgi tad, ja citu iekārtu izmantošana nav lietderīga īsā laika posmā un zemā riska dēļ?
- ✓ Vai sastatnes ir uzceltas uz stingra pamata?
- ✓ Vai visas aizsargmargas ir novietotas pareizā augstumā?
- ✓ Vai pietiek dēļu darba platformai?
- ✓ Vai dēļi ir nostiprināti?
- ✓ Vai kāds no sastatņu nostiprinājumiem ir noņemts?
- ✓ Vai kāpnes ir visdrošākā un labākā metode darbam?
- ✓ Vai kāpnes ir labā stāvoklī veicamā darba veidam un augstumam?
- ✓ Vai kāpnes var novietot, lai novērstu svārstīšanos uz vienu pusi?
- ✓ Vai kāpnes to augšgalā un apakšā var nobloķēt?
- ✓ Vai pamatnes virsma ir stingra un līdzena?

Ja uz kādu no jautājumiem atbilde ir 'Nē', preventīvi pasākumi ir nepieciešami vēl pirms darba uzsākšanas. Tie ietver:

- ✓ Atveru, tādu kā caurumi grīdās, norobežošana ar drošām barjerām (piem., aizsargmargām un kāju līstēm) vai pārsegumu. Nostipriniet pārsegumu vai iezīmējiet vietu ar brīdinājuma zīmi.
- ✓ Visu sastatņu elementu drošības pārbaude pirms uzstādīšanas darbu uzsākšanas
- ✓ Kāpņu pārbaude pirms kāpšanas, lai pārliecinātos, ka tās ir labā stāvoklī un stingri nostiprinātas
- ✓ Kritiena pārtveršanas iekārtu izmantošana darbā uz sastatņiem, it īpaši pirms aizsargmargu un kāju līstu uzstādīšanas, kā arī pārliecināšanās, ka drošības jostu saites ir piestiprinātas stingrai struktūrai un tiek attiecīgi izmantotas
- ✓ Iekārtas vai materiāli netiek mesti uz zemāku līmeni, uz zemi vai uz drošības tīkliem

Kur atrast vairāk informācijas/atsauces

Vairāk informācijas par labu darba drošības vadības praksi var atrast Aģentūras mājas lapā <http://osha.eu.int/>. Visas Aģentūras publikācijas var nokopēt bez maksas. Aģentūras mājas lapa nodrošina pieeju dalībvalstu mājas lapām, kur atrodama nacionālā likumdošana un vadlīnijas būvniecības jomā: <http://ie.osha.eu.int/> Īrijai, <http://uk.osha.eu.int/> Apvienotajai Karalistei.

Ģajā ziņu lapā ietvertā informācija neaizvieto Eiropas Savienības vai dalībvalstu oficiālo dokumentu tekstus.

Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra
Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao, Spānija
Tel. (34) 944 79 43 60, Fax: (34) 944 79 43 83
information@osha.eu.int

Eiropas Komisija
Vecāko darba inspektoru komiteja
DG EMPL D/5
Building Jean Monnet - Office C3/076
Street Alcide de Gasperi
L-2920 LUXEMBOURG
Tel. (352) 4301 32967 - (352) 4301 35257
Fax (352) 4301 34259